

ZLATKO KARAČ

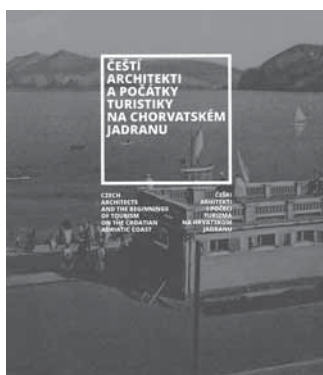
ČEŠKI ARHITEKTI I POČECI TURIZMA NA HRVATSKOM JADRANU

JASENKA KRANJČEVIĆ I MIRJANA KOS

CZECH ARCHITECTS AND THE BEGINNINGS OF TOURISM ON THE CROATIAN ADRIATIC COAST

JASENKA KRANJČEVIĆ AND MIRJANA KOS

The first part of the catalogue contains an alphabetical list of the Czech architects and their projects on the Croatian Adriatic coast followed by a brief review of the projects designed by the architect Zdenko Sile. The most popular tourist destinations among the Czech tourists are also included. The catalogue ends with a conclusion, an overview of the past exhibitions, short biographies of the authors, and review extracts. A host of Czech architects were commissioned to design tourism architecture on the Adriatic coast: August Johann Belohlavek, Matěj Blecha, Josef Dryák, Josef Hoffmann, Karl Holey, Wilhelm Jelinek, Lav Kalda, Fritz Keller, Jan Kotěra, Emil Králíček, Rudolf Krausz, Karl Lehmann, Adolf Loos, Karel Pařík, August Prokop, Josef Prokop, Josef Schulz, Carl Seidl, Jiří Stibral, Adolf Tichy and Alois Zima, Karel Kotas, and Zdenko Sile. This exhibition honours the Czech architects and their contributions to the development of tourist architectural typology and to the design of tourist landscape on the Croatian Adriatic coast.

Kabinet architektury; Galerie výtvarného umění v Ostravě; Institute for tourism Zagreb
Ostrava – Zagreb, 2016.

Str. 144, predgovori, bilješke, o autorima, popis izložaka, popis izložbi [češki/engleski/hrvatski]
[23/21 cm, kolor, meki uvez]

Autorice: Jasenka Kranjčević i Mirjana Kos
Koncept kataloga i urednici: Tadeáš Goryczka
i Jaroslav Němec

Recenzenti: Mladen Obad Šćitaroci i Zlatko Karač

ISBN 978-80-905953-5-4 [KA Ostrava]
CIP 000936681 [NSK Zagreb]

U sjeni statističkih podataka o godišnjem turističkom prometu u Hrvatskoj leže nedovoljno istraženi podaci o tome koji su arhitekti kreirali turističku arhitekturu na samim počecima razvoja turizma krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Djelomičan odgovor na to pitanje daje izložba Češki arhitekti i počeci turizma na hrvatskom Jadranu. Izložba je tijekom 2014. i 2015. prezentirana u četirima gradovima u Hrvatskoj (Rijeka, Zagreb, Baska, Daruvar), a tijekom 2016. i 2017. u Češkoj (Kabinet arhitekture u Ostravi, Velika galerija dvorca Hradec nad Moravci, Galeriji umjetnosti u Zlinu i Galeriji arhitekture u Brnu). U Hrvatskoj izložbu je pratio skroman katalog sa svega 24 stranice, dok je u Češkoj izdan novi reprezentativni trojezični katalog (češki, engleski i hrvatski) na 144 stranice. U katalogu koji ima elemente istraživačke monografije prezentirana je izvedena, ali i nerealizirana turistička arhitektura – hoteli, vile i kupališta – koju su projektirali češki arhitekti na hrvatskoj obali Jadrana, uglavnom krajem 19. i početkom 20. stoljeća.

U prvom dijelu kataloga abecednim su redom predstavljeni arhitekti i njihovi projekti za hrvatski Jadran. Zatim slijedi kratak prikaz projekata arhitekta Zdenka Síle. Kako bi katalog dobio povijesno-turistički pregled, prezentirane su turističke destinacije koje su najviše posjecivali češki turisti. Posebne priloge kataloga čine prikazi *Stanovnici Ostrave na hrvatskom Jadranu* te *Gulaš i pečenje na Jadranu*, autorica kojih je Judita Matyášová. Kata-

log završava zaključkom, pregledom održanih izložaba, kratkim biografijama autorica i izvancima iz recenzija.

Brojni su češki arhitekti projektirali turističku arhitekturu na Jadranu, a to su: August Johann Belohlavek, Matěj Blecha, Josip (Josef) Dryák, Josef Hoffmann, Karl Holey, Wilhelm Jelinek, Lav Kalda, Fritz Keller, Jan Kotěra, Emil Králíček, Rudolf Krausz, Karl Lehmann, Adolf Loos, Karel Pařík (Karlo Parzík), August Prokop, Josef Prokop, Josef Schulz, Carl Seidl, Jiří Stibral, Adolf Tichy i Alois Zima. Tijekom pripremanja izložbe u Češkoj utvrđeno je i djelovanje arhitekata Karela Kotasa (kupalište u uvali Lapad kod Dubrovnika) te Zdenka Síle (na sjevernom Jadranu, nakon Drugoga svjetskog rata). Neki od čeških arhitekata trajno su se nastanili u Hrvatskoj poput Josipa (Josefa) Dryáka, Lava Kalde i Zdenka Síle. Rezultati istraživanja pokazali su da su češki arhitekti na Jadranu djelovali već na samim počecima razvoja turizma u Hrvatskoj i pridonijeli razvoju hotelske arhitektonske tipologije na Jadranu. Ova turistička arhitektura različitih je stilova (historicizam, secesija, moderna itd.).

Medu prezentiranim projektima ističe ih se nekoliko. Projekt hotela – vile Pepina u Opatiji arhitekta Jana Kotěre iz 1909., zatim tlocrt hotela u Opatiji arhitekta Adolfa Loosa, razvojna vizija Kupara od Jiřija Stibrala i projekt kupališta iz 1920. Karela Kotasa. Arhitekt Carl Seidl ima najviše realizacija u Opatiji te joj je dao prepoznatljiv turistički arhitektonski pečat.

Neki izvedeni hoteli ili kupališta koje su projektirali češki arhitekti početkom 20. stoljeća (poput onih u Baski, Puli, Kuparima i dr.) danas predstavljaju vrijedno turističko graditeljsko nasljeđe Hrvatske i čine prepoznatljivu turističku arhitekturu određenih destinacija.

Ukratko, izložba prikazuje doprinos čeških arhitekata u razvoju turističke arhitektonske misli i u oblikovanju turističkog krajolika hrvatskog Jadrana, dajući time bogat izvor ideja za današnju turističku arhitekturu.

Osim arhitekata i stručnjaci drugih struka iz Češke pridonijeli su razvoju turizma na hrvatskom Jadranu. Među njima ističu se Johann Nepomuk von Harrach (predsjednik Društva za gospodarsko podizanje Dalmacije), Paul Kupelwieser (direktor željezare Vítkovice, poslije vlasnik otocja Brijuni), kemičar Gustav Janeček, investitor Emil Geistlich i dr.

Najviše je prezentirane građe iz Državnog arhiva u Rijeci, Državnog arhiva u Dubrovniku, Narodnoga tehničkog muzeja u Pragu, privatnih zbirki, zatim čeških, hrvatskih, austrijskih knjiga i časopisa te starih razglednica, ali i arhiva pojedinih hotela. Osim arhitektonskih projekata na izložbi su prikazane stare i nove fotografije ili razglednice izvedenih građevina, turistički vodiči i plakati. Poseban detalj izložbe čine dvije makete iz Narodnoga tehničkog muzeja u Pragu.

Autorice teksta i izložbe jesu Jasenka Kranjčević i Mirjana Kos, a koncept kataloga potpisuju Tadeáš Goryczka i Jaroslav Němec.